

Сједињене Државе никада нису имале председника као што је Доналд Трамп.

С обзиром на своју нарцисоидност и слабу способност концентрације и мањак искуства у вези са спољнополитичким питањима, он је склон да прави слогане, а не стратегију у спољној политици. Неки председници, као Ричард Никсон, су имали сличне личне несигурности и друштвене предрасуде, али је Никсон имао стратешку визију. Други, попут Линдона Џонсона, били су изузетно егоистични, али су имали и огромну политичку вештину у сарадњи с Конгресом и са другим лидерима.

Да ли ће се будући историчари освртати на Трампово председниковање као на привремено застрањивање или као на велику прекретницу у улози САД у свету? Новинари се исувише усредсређују на личности лидера јер то ствара добру причу. Насупрот томе, стручњаци нуде широке структуралне теорије о економском расту и географској локацији због којих се историја чини неизбежном.

Једном сам написао књигу којом сам покушао да окушам значај лидера тако што сам истражио прекретнице у стварању "америчке ере" пре стотину година и спекулисао шта је можда могло да се деси да се председников најозбиљнији ривал нашао на његовом месту. Да ли би структуралне снаге изнедриле исту еру америчког глобалног руководства?

Теодор Рузвелт је почетком XX века био активистички лидер, али је углавном утицао на тајминг. Економски раст и географија су били моћни одлучујући фактори. Вудро Вилсон је раскинуо са америчком "хемисферичном" традицијом тако што је послао војску у Европу; али Вилсон је заправо направио већу разлику у моралном тону америчке изузетности својим тврдоглавим инсистирањем, што је било контрапродуктивно, на учешћу у Лиги народа у стилу "све или ништа".

Што се Френклина Рузвелта тиче, упитно је бар то да ли би структуралне снаге увеле САД у Други светски рат под вођством неког конзервативног изолационисте.

Рузвелтова дефиниција опасности која је претила од Хитлера и његова спремност да искористи догађај попут Перл Харбора били су главни фактори.

Структурална биполарност САД и СССР после 1945. поставила је оквир за Хладни рат. Али мандат Хенрија Воласа (до којег би дошло да га Рузвелт није заменио Харијем Труманом на месту потпредседника 1944.) би можда променило стил САД. Слично томе, Роберт Тафта или Даглас Мекартур би можда пореметили консолидацију система обуздавања који је водио Двајт Ајзенхауер.

Структуралне снаге глобалне економске промене изазвале су ерозију совјетске суперсиле, а покушаји реформи Михаила Горбачова убрзали су распад Совјетског Савеза. Међутим, припрема одбране и проицљивост у преговорима Роналда Регана заједно с вештином Џорџа Буша у руковођењу напорима за окончање Хладног рата били су важни за коначан исход.

Да Рузвелт није био председник и да је Немачка учврстила своју моћ, међународни систем би могао да реализује визију мултиполарног света склоног конфликту Џорџа Орвела. Можда би, да Труман није постао председник и да је Стаљин остварио огромне

циљеве у Европи и на Блиском истоку, совјетска империја била јача, а биполарност можда дуже трајала. Да Ајзенхауер или Буш нису били председници и да је неки другачији лидер био мање успешан у избегавању рата, можда би америчка надмоћност била осујећена.

Структуралне снаге би вероватно створиле амерички примат у XX веку. Међутим, одлуке лидера су снажно утицале на тајминг и врсту примата. Чак и када структура доста тога објашњава, руководство може да прави разлику. Ако је историја река чији ток одређују огромне структуралне снаге климе и топографије, људски фактори се могу представити као мрави на балванима које носи бујица или као сплавари који избегавају стене и час се преврћу, час успешно плове.

Дакле, руководство јесте важно, али у којој мери? Коначног одговора никада неће бити. Научници који су покушали да процене ефекте руководства у корпорацијама или лабораторијским експериментима понекад дођу до цифара у распону од десет до 15 одсто, у зависности од контекста. Али то су у великој мери структурисане ситуације у којима је промена често линеарна. У неструктурираним ситуацијама, као што је Јужна Африка после апартејда, трансформационо руководство Нелсона Манделе направило је огромну разлику.

Америчку спољну политику одређују институције и устав, али спољне кризе могу да створе контекст који је много подложнији утицају избора лидера и у добру и у злу. Да је Ал Гор био проглашен председником 2000, САД би вероватно ушле у рат у Авганистану, али не и у Ираку. Пошто су спољнополитички догађаји оно што социјални стручњаци називају "зависном кривом", релативно мали избори које праве лидери, чак у распону од десет до петнаест одсто на почетку криве, могу да временом доведу до великих одступања у резултатима. Како је Роберт Фрост једном рекао, када се два пута гранају у шуми, избор оног којим се ређе иде понекад може да направи читаву разлику.

Коначно, ризици које ствара личност лидера не морају бити симетрични; они можда могу да направе већу разлику за зрелу силу него за силу у успону. Ударцем у стену или узроковањем рата се може потопити брод. Ако Трамп избегне велики рат, и ако не буде реизабран, будући научници могу његов мандат да виде као озбиљну краћу девијацију на криви историје. Али све то је велико "ако".

Аутор је професор на Харварду

(Данас)